

**Автор: Черуха Ірина Володимирівна,
учитель української мови й літератури,
спеціаліст вищої категорії, учитель-методист
Рівненської ЗОШ І-ІІІ ст. № 8**

**Тема: Василь Симоненко. "Цар Плаксій та Лоскотон".
Характеристика дійових осіб твору. Значення назви казкової країни, імен героїв.**

Мета уроку:

- вчити учнів характеризувати дійових осіб казки, аналізувати їхню поведінку;
- розвивати логічне мислення, культуру мовлення, удосконалювати вміння виразно читати казки;
- виховувати кращі людські якості.

Цілі.

Учні знатимуть:

- основні риси характеру осіб;
- *алгоритм проведення рефлексії в кінці уроку.*

Учні вмітимуть:

- визначати основні риси характеру дійових осіб твору;
- пояснити роль назви казки та імен героїв для розкриття ідеї твору;
- *усно відрефлексувати власну та колективну діяльність на уроці.*

Тип уроку: Урок застосування знань, умінь і навичок.

Обладнання: портрет В.Симоненка, ілюстрації до змісту казки, дитячі малюнки (*"Портретна галерея"*).

Методи, прийоми, види, форми роботи: слово вчителя, "вірю – не вірю", парне читання, рольова гра (*запитання до персонажів казки*), створення ілюстрацій, "буримо", слово медсестри і психолога.

Хід уроку

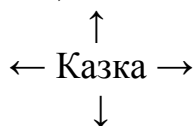
I. Мотиваційний етап.

1.Забезпечення емоційної готовності до уроку. (*"Колір веселки": на екрані телевізора демонструється слайд із зображенням веселки*).

Бесіда.

- Чи любите споглядати у небі веселку?
- Який настрій викликає у вас ця краса природи?
- А з яким кольором веселки ви порівнюєте свій настрій сьогодні? Чому?
- Виявляється, психологи (фахівці, які вивчають поведінку людей, стан їхньої душі в різних життєвих ситуаціях) дослідили значення кольорів веселки і їх вплив на емоції (слайд із надписами на кольорах веселки іменників-асоціацій внутрішніх станів людини: червоний – енергійність, оранжевий – слава, жовтий – тепло, радість, зелений – природа, молодість, голубий – легкий сум, синій – безконечність, фіолетовий – таємниця).
- Відомо, що веселка – це символ радощів, веселості. Бо ж і небо, затемнене хмарами, стає веселішим, коли з'являється райдуга.

2. Актуалізація суб'єктного досвіду. Озвучення очікувань від уроку.
3. Актуалізація опорних знань (*перевірка домашнього завдання*):
  - а) гра "Вірю – не вірю".
    1. Батьківщиною В.Симоненка є Черкащина (Не вірю).
    2. Ріс допитливим, багато читав (Вірю).
    3. За професією був учителем (Не вірю).
    4. Казка "Цар Плаксій та Лоскотон" написана прозовою мовою (Не вірю).
    6. Лоскотон жив у країні Сльозолий (Вірю).
    7. Плаксій наказав усім мешканцям свого царства сміятися і радіти (Не вірю).
    8. Плаксій любив пити сік (Не вірю).
    9. Лоскотон мав вуса "м'якенькі, наче пух" (Вірю).
    10. Капітан Макака – вірний друг Лоскотона (Не вірю).
    11. Цар Плаксій помер від сміху (Вірю).
    12. У розмальованій торбині Лоскотон носить дітям сміх (Вірю).
  - б) Метод ПРЕС: доведіть, що твір "Цар Плаксій та Лоскотон" є літературною казкою (*Заповнення схеми*).

II. Цілевизначення і планування.

- Із Василем Симоненком і змістом казки "Цар Плаксій та Лоскотон" ми познайомилися на попередньому уроці. А сьогодні спробуємо зазирнути в казковий світ царя Плаксія і Лоскотона, проаналізувати їхні вчинки, навчитися розрізняти добро й зло і в казках, і в нашому житті (*запис теми уроку*). Що потрібно для того, аби зрозуміти зміст казки?

1. Визначення цілей уроку в парах.
2. Колективне планування діяльності.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Робота над виразністю читання:

- а) парне читання (*визначення найкращого читця-декламатора, вручення їм листа-подяки від учителя*);
- б) рольова гра (*учні ставлять запитання персонажам казки: Плаксію, Лоскотону, Макаці, "гладкому поетові"*).

2. Характеристика дійових осіб казки:

- а) "Портретна галерея" мешканців країни Сльозолий (*виставка-презентація портретів героїв*);
- б) "буриме": складання римованих характеристик-загадок у парах на основі запропонованих рим ("дворимки": *лє-б'є; втіху-сміху*); вибір найвдаліших. Наприклад:

Він щодня лиш сльози лє,
Він усім дарує втіху,
Всіх за сміх карає й б'є. А в торбині - повно сміху.

Хто вони, оці герої,
Що такі аж різні двоє?

- в) характеристика царя Плаксія та Лоскотона за поданим планом.

- У представлених портретах і "дворимках" ви відтворили власне бачення героїв казки. А якими їх уявив автор і, які найяскравіші художні засоби допомогли йому зробити казкові образи більш виразними, ви охарактеризуєте за планом, підтверджуючи думки цитатами з тексту.

1. Ім'я героя. Про що воно нам говорить?

2. Портрет персонажа.

3. Риси характеру та спосіб життя.

4. Ваше ставлення до персонажа.

5. Авторська оцінка кожного з героїв.

3. Підсумкова бесіда.

- Нам час прощатися з країною Сльозолий, адже попереду – мандрівки в інші казкові краї. Можливо, варто після цього уроку змінити її назву? Як саме?

- А чи вдалим був вибір автором імен героїв для розкриття ідейного змісту твору?

- Із кожної мандрівки людина привозить щось на згадку. А що візьмете з казки ви?

- Чи схожа історія, описана в казці, на сучасне життя? Чому? (*Хоча твір адресований дітям і ситуація з героями вигадана, але містить виразний натяк на сучасне авторові життя ("поет гладкий скрасив вроду" Макаки та Нудоти)*).

- То до якої країни нам потрібно мандрувати: до країни Добра чи Суму? Чому?

- Що для цього треба робити?

- Усяка справа може втомити, хочеться відпочити, набратися сил. Та не можна втомлюватися робити Добро, а щирий сміх неодмінно додасть життєвого оптимізму.

- До нас на урок завітали медсестра та психолог школи з цінними порадами. Прислухайтесь до думки фахівців, аби не стати в майбутньому "плаксунами" і "нудотами".

Медсестра. *Сміх – це ліки, що виробляють у мозку людини речовини, які протистоять вірусам та інфекціям. А ще щирий сміх захищає нас від нервових розладів, формує позитивне світобачення.*

Психолог. *Психологічною наукою доведено, що лише одна хвилина здорового й щирого сміху замінює склянку фруктового соку, ще одна – відпочинок на курорті. То ж смійтеся на здоров'я і будьте здоровими!*

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап.

Бесіда.

- Чи досягли ми поставленої мети?

- Чи справдилися очікувані результати?

- Що найбільше сподобалося на уроці?

- Що давалося найважче?

- Чого навчилися? А чого хотіли б навчитися?

Домашнє завдання.

Обов'язкове загальне:

а) прочитати повість-казку Г.Малик "Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії";

б) підготувати виразне читання уривків за ролями (*за вибором учнів*).

Обов'язкове на вибір:

а) записати свої відчуття після прочитання твору у вказані колонки:
збентежило, здивувало, захопило, засмутило, звеселило, вразило;

б) побудувати асоціативне гроно до слова "НЕДОЛАДІЯ".

За бажанням:

а) створити ілюстрації до найбільш цікавого епізоду твору;

б) скласти кросворд "Літературні казки".